

**T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI**

COVID-19 PANDEMİSİNİN ISPARTA TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNE ETKİLERİ ANALİZ RAPORU

BATI AKDENİZ KALKINMA AJANSI

BATI AKDENİZ KALKINMA AJANSI (BAKA)

Adres : Çünür Mahallesi 102 Cadde Ekonomi Kampüsü A2 Blok No: 185-B
32200 Merkez / Isparta TÜRKİYE
Telefon : (+90 246) 224 37 37
Faks : (+90 246) 224 39 49
E-posta : info@baka.org.tr

COVID-19 Pandemisinin Isparta Tekstil ve Hazır Giyim Sektörüne Etkileri Analiz Raporu

Yayın Sahibi : Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
Yayın Yılı : 2020
Sayfa Sayısı : 27
Yazar Adı : Erol KAVAS (Isparta Yatırım Destek Ofisi Uzmanı)
ISBN : 978-605-4752-18-8
BAKA Yayın No : 2020/108

Bu çalışma Ajans internet sitesinde yayımlanmıştır. Çalışmanın basımı yapılmamıştır.

Bu çalışma Batı Akdeniz Kalkınma Ajansının görüşlerini yansıtmaz. Çalışmanın içeriğine ilişkin sorumluluk yazara aittir.

Yayının kısmen ya da tamamen yayımlanması ve çoğaltılması fikri mülkiyet hukukuna tabidir. Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı yayınları kaynak gösterilmek kaydı ile üçüncü kişiler tarafından kullanılabilir.

COVID-19 PANDEMİSİNİN ISPARTA TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNE ETKİLERİ ANALİZ RAPORU

BATI AKDENİZ KALKINMA AJANSI

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	3
1 SEKTÖRE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	4
1.1 Tekstil Sektörü.....	4
1.2 Hazır Giyim Sektörü.....	4
2 TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNE AİT TİCARET VERİLERİ	5
2.1 Dünya Tekstil ve Hazır Giyim Ticaret Verileri	5
2.2 Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Ticaret Verileri	6
2.3 Isparta Tekstil ve Hazır Giyim Ticaret Verileri	7
3 COVID-19 PANDEMİSİNİN TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNE ETKİLERİ	9
3.1 Araştırmanın Metodu:	9
4 ISPARTA TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜ HEDEF PAZAR ÜLKELERİNİN DURUMU	12
4.1 İspanya.....	12
4.2 Almanya.....	14
4.3 İtalya	15
4.4 Kanada.....	16
4.5 İngiltere.....	19
5 ANKET ÇALIŞMASI	20
6 SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	21
6.1 Anket Sonuçları	23

TABLolar

Tablo 1: Dünya Tekstil ve Hazır Giyim Ticareti	5
Tablo 2: Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü Profili	7
Tablo 3: Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Ticareti.....	7
Tablo 4: Isparta İhracat Verileri (Yıllık)	8
Tablo 5: Isparta Tekstil ve Hazır Giyim Sektörleri Ocak-Nisan İhracat Verileri.....	8
Tablo 6: Isparta İli 2019-2020 Yılı Nisan Ayı İhracat Verileri	11

ŞEKİLLER

Şekil 1: Tekstil ve Hazır Giyim Sanayinde Üretim Süreci	5
Şekil 2: Covid-19'dan Olumlu ve Olumsuz Etkilenen Sektörler	10
Şekil 3: Covid-19 Anket Çalışması.....	20

GRAFİKLER

Grafik 1: İspanya Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 5 Ülke	13
Grafik 2: Almanya Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 5 Ülke.....	14
Grafik 3: İtalya Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 5 Ülke	15
Grafik 4: Kanada Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 8 Ülke.....	18

Grafik 5: İngiltere Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 5 Ülke	19
Grafik 6: Ankete Katılan Firmaların Ürün Gamı.....	23
Grafik 7: Ankete Katılan Firmaların Çalışan Sayısı	23
Grafik 8: Ankete Katılan Firmaların İhracat Pazarları	24
Grafik 9: Ankete Katılan Firmaların Üretime Ara Verme Süreleri	25
Grafik 10: Ankete Katılan Firmaların Kısa Çalışma Ödeneği Başvuru Durumları	25
Grafik 11: Ankete Katılan Firmaların Pandeminin Süresi Hakkında Öngörülleri	26
Grafik 12: Ankete Katılan Firmaların Pandeminin Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Önerileri.....	27
Grafik 13: Firmaların Pandemi Sonrasında Tekstil ve Hazır Giyim Üretimine Türkiye'ye Kayması İhtimaline Katılım Oranları	27

KISALTMALAR

ITC	Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Center)
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
HG	Hazır Giyim
KÇÖ	Kısa Çalışma Ödeneği
THG	Tekstil ve Hazır Giyim
TÜBA	Türkiye Bilimler Akademisi

YÖNETİCİ ÖZETİ

İnsanlık tarihinde yaşanan bazı olaylar alışkanlıklarımızın değişip eskiden normal sayılmayacak davranışların normal sayılmasına yol açmışlardır. Yaşamakta olduğumuz korona virüs pandemisi de hepimizin alışması gereken yeni normaller ortaya çıkarmıştır. Eskiden olduğu gibi insanlarla sarılıp tokalaşamıyoruz. Artık kalabalık ortamlardan mümkün olduğunca uzak durup toplantılarımızı internet üzerinden görüntülü aramalarla yapıyoruz. Alışveriş için çevrimiçi alışveriş sitelerini kullanırken gidip görmek istediğimiz yerleri, gezmek istediğimiz müzeleri ise sanal gerçeklik uygulamaları ile ziyaret ediyoruz.

Covid-19 pandemisinin sosyal yaşamdan ekonomiye tüm hayatımızı değiştirdiği bu süreçte Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) olarak TR61 Düzey 2 bölgesi illerinde (Isparta, Burdur, Antalya) pandeminin başat sektörler üzerindeki etkilerini araştıran raporlar hazırlanmıştır. Bu çalışmada pandeminin Isparta ili tekstil ve hazır giyim sektörüne etkileri ele alınmıştır.

Çalışma kapsamında ulusal ve uluslararası çeşitli kaynaklarda yer alan konu ile ilgili makaleler, haberler, analizler, ticari veriler incelenmiş; sektörün hedef pazar ülkelerindeki güncel durumlarla ilgili olarak dış ticaret temsilciliklerimizden bilgi alınmış; ilimizdeki sektör temsilcileri, paydaşlar ile görüşmeler ve çevrimiçi anketler yapılarak elde edilen bulgular ile sonuç raporu oluşturulmuştur.

Çalışma sonucunda ortaya çıkan en çarpıcı netice, Covid-19 pandemiden sonra küresel hazır giyim perakende devlerinin tedarik zincirlerini yeniden gözden geçirmeye başlamaları ve en düşük maliyet yaklaşımından daha güvenli ve sağlam tedarik zinciri yaklaşımına doğru kaymaların olmasıdır. Gerek uluslararası araştırma ve danışmanlık şirketlerinin raporlarında gerekse yapılan anketlerde bunun emareleri görülmektedir. Bu yeniden değerlendirme neticesinde hâlihazırda Çin, Vietnam, Bangladeş gibi uzak doğu ülkelerinin domine ettiği tekstil ve hazır giyim üretiminin Türkiye'ye kayması beklentisi de oluşmuştur.

Perakende hazır giyim mağazalarının bir çıkış yolu olarak dijital pazarlamaya yöneldikleri ve bunu farklı kampanyalarla cazip hale getirmeye çalıştıkları süreçte; üretici firmalar da anti virüs özellikli üretim metotları ve ürünlerle, yenilikçi yaklaşımlarla pazar paylarını koruma yoluna gitmektedirler.

Isparta tekstil ve hazır giyim sektör temsilcileri ile yapılan görüşmelerde ve anketlerde firmaların yaklaşık olarak %90'ının salgın süresinde üretimlerine ara verdikleri; %78'inin pandeminin olumsuz etkileri sebebiyle kısa çalışma ödeneği gibi devlet desteklerinden yararlandıkları belirtilmiştir. Ankete katılan firmaların yaklaşık %60'ı yaşanan olumsuzluklardan daha az etkilenmek, yeni pazarlar bulmak, yeni pazarlama yöntemleri geliştirmek için "Dış Ticaret İstihbarat Eğitimi", "Dijital Pazarlama Eğitimi" ve kurumsal kapasiteyi artırıcı çalışmalar gerektiğini belirtmişlerdir.

1 SEKTÖRE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Türk tekstil ve hazır giyim sanayii, gerçekleştirdiği yatırımlar, yüksek istihdam potansiyeli (yaklaşık 1 milyon kayıtlı çalışan), sağladığı katma değer ve verdiği dış ticaret fazlası ile tam entegre üretim yapısını yıllardır sürdüren, Türkiye'nin en önemli sektörlerinden birisidir. Her yıl 17 milyar doların üzerinde dış ticaret fazlası veren tekstil ve hazır giyim sektörü ülkemizin dış ticaret açığının kapatılmasına önemli katkıda bulunmaktadır.

1.1 Tekstil Sektörü

Her nevi ihtiyaca yönelik elyaf, iplik, örme ve dokuma kumaş, keçe ve tufting yüzeylerin dâhil olduğu dokusuz yüzeyler, ev tekstili ürünleri ve halılar bu grupta değerlendirilmektedir. Raporda kullanılan tekstil sektörü ihracat ve ithalat verilerine 50-60 arası ve 63'nolu Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonlarında (GTİP) yer alan farklı tekstil ürünlerinin (suni-doğal iplik, pamuk hammaddesi, kumaş çeşitleri vb.) tamamı dâhil edilmiştir.

Tekstil sektörü; elyaf işleme, iplik, örme, dokuma, boya-terbiye sektörleri olarak alt sektörler ayrılmaktadır. Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bu sektörler makine yatırımları ile gelişen ve büyüyen hazır giyim sektörüne göre daha sermaye yoğun sektörler olarak değerlendirilebilir. Bu alt sektörler içinde boya-terbiye işletmeleri enerji ve atık maliyetlerinin daha fazla yer aldığı bilgi yoğun bir sektör olarak tedarik zincirinin başında yer alan diğer alt sektörlerden kısmen farklılaşmaktadır. Ancak zincirde yer alan alt sektörlerin her biri bir diğerini yoğun şekilde etkilemekte ve alt sektörler ayrılmaz bir bütün halinde değerlendirilmektedir.

1.2 Hazır Giyim Sektörü

Örme ve dokuma kumaştan imal edilmiş tüm giyim ürünleri bu grupta yer almakta olup, 61-62 GTİP fasılları bu grupta değerlendirildiği için rapordaki hazır giyim ithalat ve ihracat verilerinde kullanılmışlardır.

Hazır giyim sektörü emek yoğun bir sektör olup, tekstil sektöründe imal edilen ürünlerin moda sektörüne yönelik olarak işlendiği, katma değer yaratan önemli bir sektördür. Ancak emek yoğun olması dolayısıyla genelde işçiliğin ucuz olduğu gelişmekte olan ülkelerin yatırım yaptığı sektör olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 1: Tekstil ve Hazır Giyim Sanayiinde Üretim Süreci

2 TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNE AİT TİCARET VERİLERİ

2.1 Dünya Tekstil ve Hazır Giyim Ticaret Verileri

Küresel ekonomide ve dünya ticaretinde tekstil ve hazır giyim sektörleri için Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) nezdinde imzalanan “Tekstil ve Giyim Anlaşması” (ATC-Agreement on Textiles and Clothing) uyarınca 1 Ocak 2005 tarihinden sonra küresel düzeyde kotaların kaldırıldığı serbest bir ticaret dönemi başlamıştır. Çin bu dönemde DTÖ üyesi olarak kotasız ticaret yapma imkânına kavuşmuş ve tüm sektörlerde olduğu gibi, tekstil ve hazır giyim sektörlerinde de lider konumuna ulaşmıştır.

Tablo 1: Dünya Tekstil ve Hazır Giyim Ticareti

DÜNYA TEKSTİL VE HAZIR GİYİM İHRACATI				DÜNYA TEKSTİL VE HAZIR GİYİM İTHALATI			
	İhracatçılar	İhracat Değeri 2018	İhracat Değeri 2019		İthalatçılar	İthalat Değeri 2018	İthalat Değeri 2019
NO	Dünya	835.003.198	830.083.989	NO	World	760.374.804	759.877.271
1	Çin	266.420.959	260.573.562	1	ABD	119.369.381	119.763.878
2	Bangladeş	40.915.436	41.487.157	2	Germany	55.253.877	53.275.877
3	Vietnam	36.660.739	40.819.947	3	Japonya	37.769.623	37.131.841
4	Almanya	38.892.201	38.302.152	4	Birleşik Krallık	32.901.471	32.562.565
5	İtalya	36.733.764	36.581.437	5	Çin	34.161.147	32.183.455
6	Hindistan	37.111.186	36.032.250	6	Fransa	31.909.619	31.158.864
7	Türkiye	27.877.212	27.903.171	7	İtalya	27.066.026	26.473.636
8	ABD	27.167.067	26.117.924	8	Vietnam	20.466.888	26.181.702
9	İspanya	20.053.271	20.289.076	9	İspanya	25.499.263	25.211.612
10	Hollanda	18.948.402	19.755.795	10	Hollanda	23.472.448	23.751.875
Ölçü Birimi: Bin ABD Doları				20	Türkiye	10.474.323	10.118.592

Kaynak: ITC Trade Map

2.2 Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Ticaret Verileri

Türk tekstil ve hazır giyim sanayilerinin küresel ticarete entegrasyonu 1980’li yıllarda ihracata dayalı kalkınma modelinin benimsenmesiyle başlamış ve AB ile kurulan yakın işbirliği sayesinde önemli bir konuma yükselmiştir. AB ile oluşturulan Gümrük Birliği sürecinde, 1974 yılında yürürlüğe giren Katma Protokol ile birlikte AB ülkelerine gümrük vergisiz giriş imkânı sektörel ihracatın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Tekstil ve hazır giyim sektöründe Türkiye, Gümrük Birliği Anlaşmasının getirdiği avantajlar, büyük pazarlara yakınlık, kalifiye insan kaynağı ve tedarik zincirinin güçlü olması gibi sebeplerle dünyanın en rekabetçi ülkeleri arasında yer almaktadır. Bugün güçlü tekstil sektörüyle beslenen hazır giyim sektörü işçilik maliyetlerine rağmen başarıyla ayakta durmakta ve ülkeye önemli kazançlar sağlamaktadır.

Türkiye tekstil sektöründe Avrupa’nın en büyük iplik, ev tekstili ve kot kumaş üretim kapasitesine sahiptir. Dünyada kot kumaş ihracatında 4. sırada yer alan Türkiye, havlu ve ev tekstili konusunda da dünyanın ilk 4 tedarikçisinden biridir.¹ Brode ve gipür üretimi için kurulan makine parkı dünyanın en büyük makine parkıdır. Türkiye son yıllarda halıya yaptığı yatırımlarla dünyanın en yeni makine parkuruna sahip olmuştur. Dünya makine halısı ihracatında önde gelen ülkeler Türkiye, Çin, Hindistan, Belçika ve İran’dır. Türkiye tek başına pazarın %26,4’ünü elinde bulundurmaktadır. Türkiye’nin hemen ardından gelen Çin ise %18,4’lük pazar payına sahip bulunmaktadır.²

¹ Uludağ İhracatçı Birlikleri, 2019

² Ticaret Bakanlığı, “Halı sektörü Raporu”, 2020

Tablo 2: Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü Profili

Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü	2019 YILI VERİLERİ
İhracat	27,9 milyar dolar
İthalat	10,5 milyar dolar
Dış ticaret fazlası	17,4 milyar dolar
İstihdam sayısı	1.067.023 kişi
İş yeri sayısı	56.000 adet
Kg başına ihracat fiyatı (Tekstil)	4,5 USD/KG
Kg başına ihracat fiyatı (Hazır giyim)	14,5 USD/KG

Kaynak: ITC Trade Map, Ticaret Bakanlığı

Tablo 3: Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Ticareti

TÜRKİYE Tekstil ve Hazır Giyim İhracatı				TÜRKİYE Tekstil ve Hazır Giyim İthalatı			
	İthalatçılar	İthalat Değeri 2018	İthalat Değeri 2019		İhracatçılar	İhracat Değeri 2018	İhracat Değeri 2019
NO	Dünya	27.877.212	27.903.171	NO	Dünya	10.474.323	10.118.592
1	Almanya	3.680.825	3.554.651	1	Çin	2.054.815	2.086.746
2	İspanya	2.688.743	2.600.088	2	ABD	812.700	736.988
3	Birleşik Krallık	2.467.265	2.391.459	3	Hindistan	741.920	610.606
4	ABD	1.513.259	1.643.329	4	İtalya	580.913	522.473
5	Hollanda	1.236.715	1.350.349	5	Endonezya	553.769	509.897
6	İtalya	1.364.898	1.299.480	6	Güney Kore	434.588	447.805
7	Fransa	1.022.601	1.004.826	7	Bangladeş	462.170	440.601
8	Irak	868.684	882.391	8	Mısır	437.844	392.315
9	Suudi Arabistan	595.443	720.708	9	Yunanistan	170.276	327.931
10	Polonya	640.991	573.218	10	Almanya	388.046	312.149

Ölçü Birimi: Bin ABD Doları

Kaynak: ITC Trade Map

2.3 Isparta Tekstil ve Hazır Giyim Ticaret Verileri

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre 2019 yılında Isparta merkezli kayıtlara geçen 295,6 milyon dolarlık ihracatın yaklaşık %17,5'i (51,8 milyon dolar) tekstil ve hazır giyim sektöründen kaynaklanmıştır. Özellikle hazır giyimde bir önceki yıla göre %44'lük bir artış söz konusudur.

2019 yılında bir önceki yıla göre Isparta tekstil ve hazır giyim sektörü ihracat rakamlarında görülen büyük artış trendi maalesef 2020 yılının özellikle mart-nisan aylarında Covid-19 korona virüs pandemisinin etkilerini göstermeye başlamasıyla birlikte yerini düşüşe bırakmıştır.

Tablo 4: Isparta İhracat Verileri (Yıllık)

ISPARTA YILLIK İHRACAT VERİLERİ (1000 USD)			
SEKTÖR	2018	2019	DEĞ.
Çelik	720	2645	267,19%
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	16.730	12.855	-23,16%
Demir ve Demir Dışı Metaller	2.692	5.171	92,11%
Deri ve Deri Mamulleri	26	20	-23,51%
Halı	12.830	12.272	-4,35%
Hazır giyim ve Konfeksiyon	18.742	27.053	44,34%
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	3.697	3.339	-9,68%
İklimlendirme Sanayii	29.985	25.386	-15,34%
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	41.250	36.219	-12,20%
Kuru Meyve ve Mamulleri	1.389	1.194	-14,00%
Madencilik Ürünleri	68.743	72.104	4,89%
Makine ve Aksamları	8.043	11.985	49,01%
Meyve Sebze Mamulleri	2.780	3.242	16,64%
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	18.351	18.192	-0,87%
Savunma ve Havacılık Sanayii	869	250	-71,23%
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	6.653	4.679	-29,67%
Süs Bitkileri ve Mam.	4.791	3.720	-22,34%
Tekstil ve Hammaddeleri	10.421	12.504	19,99%
Yaş Meyve ve Sebze	31.226	40.963	31,18%
TOPLAM	280.538	295.570	5,36%

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Merkezi (TİM)

Tablo 5: Isparta Tekstil ve Hazır Giyim Sektörleri Ocak-Nisan İhracat Verileri

ISPARTA TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRLERİ İLK 4 AYLIK İHRACAT RAKAMLARI (2019-2020)			
SEKTÖR	1 OCAK - 30 NISAN		
	2019	2020	DEĞ.
Halı	3.521	3.685	4,67%
Hazır giyim ve Konfeksiyon	9.309	8.178	-12,15%
Tekstil ve Hammaddeleri	3.830	4.248	10,91%

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Merkezi (TİM)

3 COVID-19 PANDEMİSİNİN TEKSTİL VE HAZIR GIYIM SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

3.1 Araştırmanın Metodu

Pandeminin tekstil ve hazır giyim sektörüne etkilerini incelerken aşağıda belirtilen dört ana başlıkta yapılan çalışmalar neticesinde bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

- Covid-19 salgınının ekonomik ve sosyal etkilerini konu alan ulusal ve uluslararası makale, haber, analiz ve raporların incelenmesi
- Sektöre ilişkin güncel ticari verilerin derlenmesi
- Sektörün en çok ticaret yaptığı ülkelerdeki durumun incelenmesi, bu bağlamda en yeni bilgilere ulaşabilmek için Almanya, İtalya, İspanya, İngiltere ve Kanada’da bulunan ticaret müşavirliklerimizden ve ticaret ataşeliklerimizden bilgi talep edilerek gelen bilgilerin derlenmesi
- Google forms üzerinden yapılan çevrimiçi anketin Isparta ilinde sektör temsilcilerine gönderilerek gelen sonuçların analiz edilmesi

Her ne kadar Türkiye’deki ilk vakanın 11 Mart 2020’de görülmesinden henüz çok kısa bir süre geçmiş olsa da küresel pandeminin ekonomik etkileri her sektörde olduğu gibi tekstil ve hazır giyim sektöründe de kendisini göstermiştir. Dünya genelindeki büyük perakende zincirlerinin Çin, Myanmar, Vietnam gibi tedarikçilerine verdikleri siparişleri teslim almaya yanaşmadıkları gibi verilen siparişlerin ödemeleri konusunda da sıkıntılar yaşandığı haberleri gelmektedir.

Hazır giyim sektörünün en büyük tedarikçisi ve ham madde kaynağı aynı zamanda da korona virüsün başlangıç noktası olan Çin, şubat ayının ortalarında salgının belki de en yıkıcı zamanlarını yaşarken, çoğu hazır giyim şirketi de tedarik zincirlerindeki ve lojistik problemlerindeki endişeleri giderebilmek adına başka ülkelerden tedarik konusunda araştırmalar yapmaya başlamıştır. Bu ülkelerden biri de Türkiye’dir. H&M, Inditex gibi büyük grupların da ilgisiyle Türkiye, ocak ve şubat aylarında hazır giyim ve konfeksiyon ihracatında %7’lik bir büyüme kaydetmiştir. Fakat Türkiye’nin ihracatının %50’sini oluşturan AB ülkelerinden, en çok ihracat yapılan ülkeler olan Almanya, İtalya ve İngiltere, henüz mart başında salgının ekonomik etkilerinden yeni etkilenmeye başlamışlardır. Bu da salgının iyiden iyiye ilerlediği mart ayında %9 ila %15 arası, nisan ayında da %15’lik bir düşüşün beklenmesine sebep olmuştur. H&M ve

Zara gibi markaların çoğu genellikle Kuzey Afrika veya Türkiye’de bulunan çeşitli tedarikçilere sahip olduklarından, tedarik seçenekleri çeşitliliği onları Çin’e bağımlı olmaktan kurtarsa da talepteki olağanüstü düşüş ve diğer tedarikçi ülkelerin de teker teker etkileniyor oluşu, onları da virüsün etkisinden maalesef koruyamamış durumdadır. Öte yandan sadece Çin merkezli bir üretim ve tedarik politikasının olası bir krizde ortaya çıkarabileceği sorunlar ve maliyetlerin, yararlarını kolayca geride bırakabileceği çoğu şirket tarafından birinci elden deneyimlenmiştir.³

Şekil 2: Covid-19’dan Olumlu ve Olumsuz Etkilenen Sektörler

Kaynak: Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA)

Şekil 2’de görüleceği üzere tekstil ve hazır giyim sektörü tüm dünyada turizm, ulaşım, otomotiv ve emlak sektöründen sonra en olumsuz etkilenen sektör olarak göze çarpmaktadır.

³ StratejiCo, Elmira Mansur, “Koronavirüsün İş Dünyasına Etkileri”, 2020

Türkiye’de de alışveriş merkezleri salgının yayılmasına önlem olarak kapatılırken üretici firmaların da geçici olarak üretime ara verdikleri görülmektedir. Türkiye Moda ve Hazır Giyim Federasyonu (MHGF) Yönetim Kurulu başkanı Hüseyin ÖZTÜRK, korona virüs sebebiyle Türkiye genelinde tekstil, hazır giyim ve deri sektöründe temsil ettikleri 30 sektörel derneğe ve 9.300 firmaya Nisan ayı sonuna kadar üretimi durdurmaları yönünde tavsiye kararı aldıklarını duyurmuştur.⁴

Global Data tarafında yapılan bir araştırmada küresel hazır giyim tedarik zincirinde büyük bir belirsizlik ve kaosun hâkim olduğu, sipariş iptallerinin arka arkaya geldiği belirtilmekte ve özellikle Kamboçya, Bangladeş, Myanmar, Vietnam gibi gelişmekte olan tekstil üreticilerinde birçok fabrikanın kapandığı vurgulanmaktadır.⁵

Tablo 6: Isparta İli 2019-2020 Yılı Nisan Ayı İhracat Verileri

ISPARTA 2019-2020 YILLARI NİSAN AYI İHRACAT VERİLERİ			
SEKTÖR	2019	2020	DEĞ.
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	472	4.581	870,81%
Demir ve Demir Dışı Metaller	348	64	-81,46%
Halı	970	425	-56,20%
Hazır giyim ve Konfeksiyon	2.091	1.403	-32,90%
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	166	202	21,72%
İklimlendirme Sanayii	1.624	786	-51,59%
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	1.704	1.964	15,27%
Madencilik Ürünleri	6.662	4.973	-25,36%
Makine ve Aksamları	1.099	6.703	510,12%
Mobilya, Kâğıt ve Orman Ürünleri	3.168	712	-77,53%
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	437	0	-100,00%
Tekstil ve Hammaddeleri	789	406	-48,51%
Yaş Meyve ve Sebze	1.352	672	-50,32%
TOPLAM	21.278	23.668	11,23%

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Merkezi (TİM)

Ülkemizde ilk vakanın görüldüğü 11 Mart tarihinden sonra pandeminin etkilerinin istatistikî verilerde anlamlı bir değişim yaptığı ilk ay olan nisan ayı verileri incelendiğinde Isparta tekstil ve hazır giyim sektörünün üç ana unsurundan halı ihracatında geçen yılın aynı dönemine kıyasla

⁴ Textilegence.com (Nisan 2020)

⁵ Globaldata.com (Nisan 2020)

%56,2; hazır giyim ihracatında %32,9 ve tekstil ürünleri (iplik, kumaş, vs.) ihracatında ise %48,51'lik bir düşüş olduğu görülmektedir.

4 ISPARTA TEKSTİL VE HAZIR GİYİM SEKTÖRÜ HEDEF PAZAR ÜLKELERİNİN DURUMU

Isparta tekstil ve hazır giyim sektöründe en önemli ihracatçılar konumunda olan Isparta Mensucat, Yünteks, İpliksan, Zenova Halı, Step Halı, KİMO Tekstil, Adım Tekstil ile yapılan görüşmelerde başlıca pazar ülkelerinin İngiltere (Debenhams, John Adams, Marks & Spencer), İspanya (Zara), Almanya, İtalya ve Kanada olduğu öğrenilmiştir.

4.1 İspanya

Covid -19 pandemisinden bugün itibarıyla en çok etkilenen ülkelerden olan İspanya'da Zara, Pull & Bear, Bershka gibi markaları da bünyesinde barındıran İspanyol perakende devi Inditex grubu 39 ülkedeki 3.785 mağazasını korona virüs pandemisi nedeniyle geçici olarak kapattığını açıklamıştır.⁶

Madrid Ticaret Müşavirliğinden alınan bilgiye göre hazır giyim perakende sektöründe sadece Mart ayında satışların %70 oranında azaldığı belirtilerek 2020 yılında bu sektörde ciddi daralma beklendiği (%40 oranında) işaret edilmiştir. Ayrıca ülkede zorunlu olmayan tüm sektörlerin üretiminin Olağanüstü Hal durumu kapsamında geçici olarak durdurulduğu da ticaret müşavirliğimizden alınan bilgiler arasındadır.

İspanya'nın önemli haber ajanslarından El Mundo'da yer alan habere göre korona virüs salgını sebebiyle İspanya'nın dev hazır giyim firmaları Çin'deki üretimlerini Türkiye ve Fas'a taşımaya başlamıştır.⁷

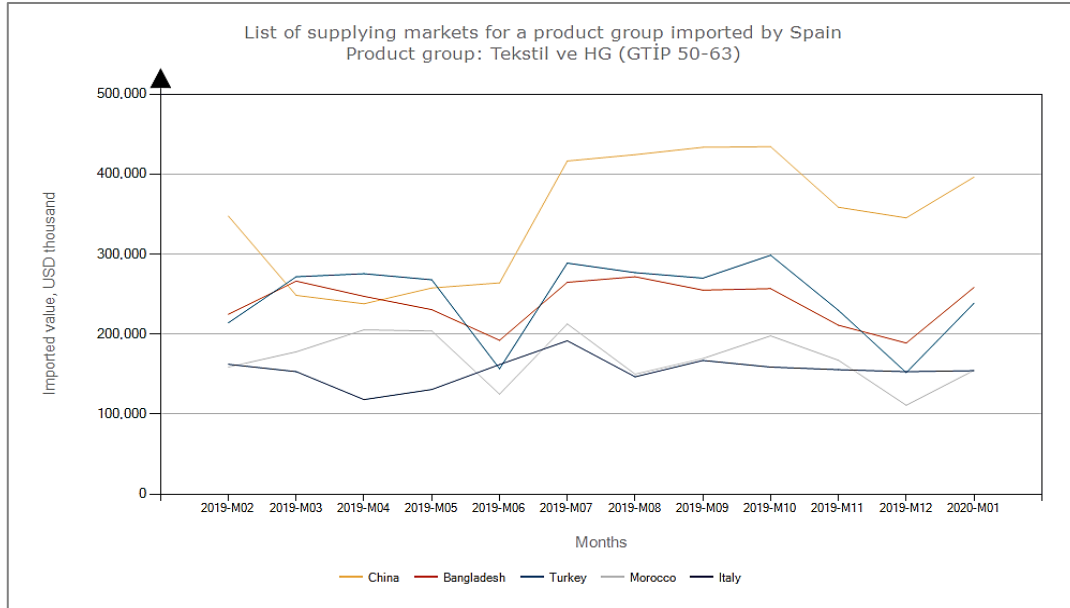
Tekstil derneği "Acotex" tarafından yapılan açıklamada, İspanyol moda sektörü firmalarının Çin'deki üretimin ne kadar süre durdurulacağı ile ilgili büyük bir belirsizlikle karşı karşıya kaldığı belirtilmiştir. Markaların güvenlik stokunun birkaç ay içerisinde tükenmesi halinde İspanyol

6 just style (Nisan 2020)

7 Ticaret Bakanlığı, Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürlüğü, " Ülke Masaları Bülteni ", Mart 2020 - Sayı: 16

tekstil firmalarının büyük bir tedarik sorunuyla yüz yüze kalabileceği tahmin edilmektedir. İspanya'daki bütün büyük hazır giyim firmalarının Çin'de fabrikaları bulunmaktadır. Örneğin, Inditex'in Çin'de 1.866 adet tedarikçisi bulunurken Inditex'in en ünlü markası Zara'nın ise 425 tedarikçisi bulunmaktadır. Acotex'in başkanı, yaptığı konuşma sırasında, bazı İspanyol moda firmalarının Çin'deki üretimlerini yavaş yavaş Türkiye ve Fas'a kaydırduklarını belirtmiştir. Katalan konfeksiyon firması "Desigual" tarafından yapılan açıklamada ise firmanın üretiminin %50'sinin, Çin başta olmak üzere Asya ülkelerinde yapılmakta olduğu, Çin'in boşluğunun ise Fas, Türkiye ve İspanya'daki tedarikçilerle doldurulmasının planlandığı ifade edilmiştir. "Katalan Moda Kümesi" tarafından yapılan açıklamada ise, Mango ve Inditex'in tedarikçi çeşitlendirme politikası sayesinde Çin'in üretim boşluğunun doldurulmasının görece kolay olacağı belirtilmiştir. Söz konusu açıklamada, Çin'e bağımlı olan daha küçük ölçekteki firmalar için durumun daha kaygı verici olduğu ifade edilmiştir. İspanyol konfeksiyon sektörünün Çin ve Bangladeş'ten sonra en büyük tedarikçisi olan ülkemizin bu gelişme sonucunda pazar payını daha da artırması beklenmektedir.⁸

Grafik 1: İspanya Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 5 Ülke

Kaynak: ITC Trade Map

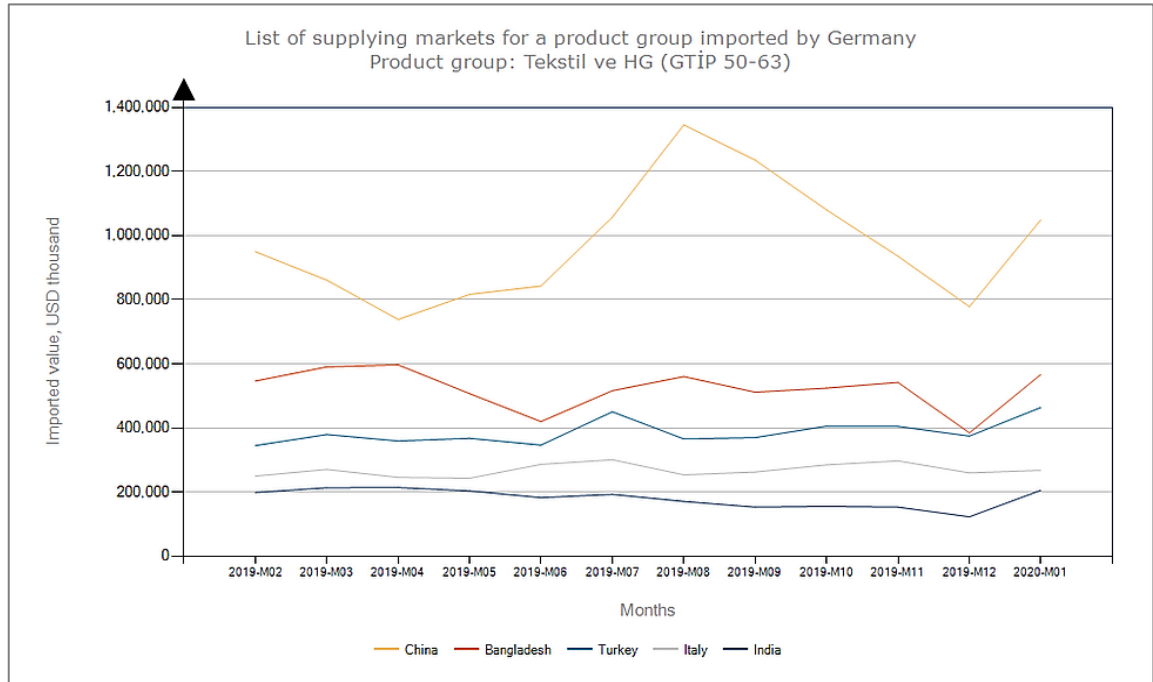
⁸ Madrid Ticaret Müşavirliği, (Nisan 2020)

4.2 Almanya

Frankfurt Ticaret Ataşeliğinden alınan bilgilere göre Almanya’da perakende sektörü korona önlemleri sonrasında yüzde 40 oranında daralmıştır. Robert Koch Enstitüsünün en son yaptığı açıklama, virüse karşı bir aşı bulununcaya kadar Almanya’da tüm insanların dikkatli olması gerektiğidir. Ataşelikten alınan bilgilerde normalleşmenin ancak aşı bulunduktan sonra beklenebileceği aktarılmaktadır. Ayrıca 31 Ağustos’a kadar tüm fuarlar ve büyük organizasyonların iptal edildiği de Ataşelikten alınan bilgiler arasındadır.

Berlin Ticaret Müşavirliğinden de benzer şekilde, tekstil ve hazır giyim sektörlerinde Almanya’da düzenlenmesi planlanan 30 Haziran – 2 Temmuz 2020 tarihli Neonyt Fuarı ile 28 Haziran – 2 Temmuz 2020 tarihli Berlin Moda Haftası fuarının iptal edildiği, ayrıca ülkede Federal Hükümet tarafından büyük çaplı organizasyonların düzenlenmesine sonbahara kadar yasak getirildiği belirtilmiştir. Müşavirlikten yapılan açıklamada ülkede temel ihtiyaca yönelik belirli dükkânların haricindeki bütün mağazaların 5 hafta süreyle kapatılmış olmasının özellikle hazır giyim satışı yapan mağazaları sıkıntıya soktuğu belirtilmektedir. Tekstil ve hazır giyim sektöründe yaşanan bu sıkıntıların Almanya’ya ihracat yapan Türkiye gibi ihracatçı ülkelere de sipariş iptallerine ve ödemelerde aksamalara yol açtığı ve bu durumun devam ettiği vurgulanmıştır.

Grafik 2: Almanya Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 5 Ülke

Kaynak: ITC Trade Map

4.3 İtalya

Korona virüs salgını sebebiyle, Lombardiya Bölge Başkanlığınca alınan ve İtalyan Sağlık Bakanlığınca onaylanan tedbirler çerçevesinde, ülkemizden çok sayıda firmanın katılımcı olduğu ve aşağıda listesi yer alan fuarlar ileri bir tarihe alınmış veya iptal edilmiştir.

Korona virüs salgını sebebiyle İtalya'da ertelenen/iptal edilen fuarlar:

12-16 Mart 2020, Cosmoprof Kozmetik ve Kişisel Bakım Fuarı

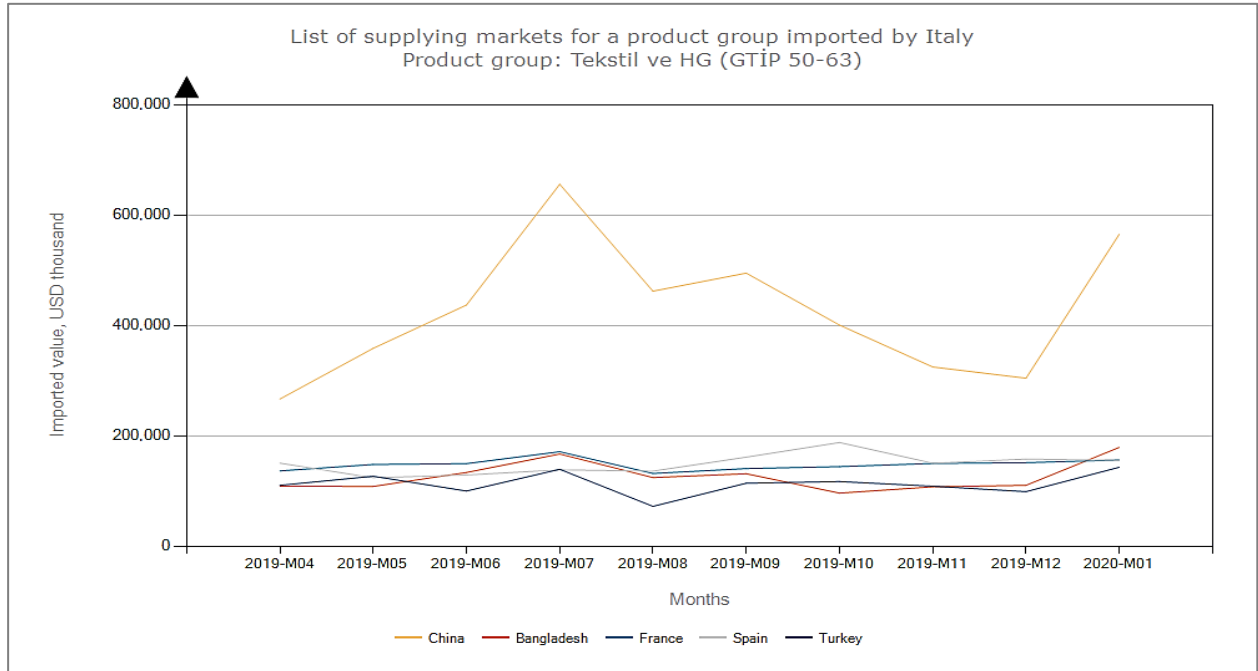
17-20 Mart 2020, Klima, İklimlendirme Teknolojileri Fuarı

26-28 Mart 2020, MECSPE - İmalat Sanayii Teknolojileri Fuarı

21-26 Nisan 2020, Salone Del Mobile - Mobilya ve Dekorasyon Fuarı ve Milano Tasarım Haftası

27-29 Nisan 2020, Ev Tekstil Ürünleri Fuarı, Como⁹

Grafik 3: İtalya Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 5 Ülke

Kaynak: ITC Trade Map

⁹ Roma Ticaret Müşavirliği, (Nisan 2020)

4.4 Kanada

Ottawa Ticaret Müşavirliğinden alınan bilgilere göre, Kanada'nın büyük bölümünde zaruri olmayan işletmeler kapalı olduğundan, çevrimiçi satışlar hariç olmak üzere tekstil ve hazır giyim ticareti neredeyse durmuştur. Mağazaların, alışveriş merkezlerinin ne zaman açılacağına dair herhangi bir tarih belirlenmemiş olmakla birlikte, Mayıs ayının ikinci yarısından itibaren kademeli olarak önlemlerin azaltılacağı tahmin edilmektedir. Faaliyet göstermesi zaruri olmayan işletmelerin kapatılması kararından, Kanada'ya hazır giyim, konfeksiyon, ev tekstili ve halı ihracatımızın da olumsuz etkilenmesi beklenmektedir. Kanada'da showroom ve mağazası bulunan firmalarımızın yetkilileri tarafından, mağazaların tekrar ne zaman açılacağına bilinmemesi nedeniyle, Kanada için imal ettirilen malların Türkiye'de bekletilmekte olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca Kanada'ya ihracat yapan bazı Türk Tekstil ve Hazır Giyim firmaları tarafından yaz sezonunun kaçırıldığı, siparişlerin çoğunun Kanada'ya gönderilmediği, kış sezonu ve 2021 dönemine odaklanıldığı ifade edilmektedir.

Kanada'da kullanılan tekstil ürünlerinin büyük bölümü, Kanadalılar tarafından tasarlanmakta ve fason olarak ithalatçı ülkede üretilmektedir. Ülkemizin tekstil alanında Kanada'daki en önemli rakipleri; Çin, Vietnam, Endonezya, Bangladeş gibi işçilik ücretlerinin en ucuz olduğu ülkelerdir.

Ülkemiz, Kanada tarafından uygulanmakta olan Genelleştirilmiş Tercihler Sisteminden 1 Ocak 2015 tarihinde çıkarıldığı için, ülkemiz menşeli hazır giyim ürünlerinden %15-18 arasında Gümrük Vergisi tahsil edilmektedir. Öte yandan, Bangladeş, Kamboçya gibi bu alanda rekabetçi ülkelere ithal edilen hazır giyim ürünleri için ise Gümrük Vergisi "0"dir.

Bu itibarla, Kanada pazarında fason ve düşük ücretli ürünlerde rekabet edilmesi mümkün bulunmadığı için, Türk malının olumlu imajından yararlanılarak, orta ve üst gelir grubuna hitap eden markalı ve butik tarzı ürünlerde ihracata ağırlık verilmesinde, fuarlara katılımın yanı sıra, pazarın yerinde görülmesine yönelik UR-GE projelerinin gerçekleştirilmesinde yarar olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca 1-1,5 milyon nüfusa sahip Müslüman toplumun önemli bir bölümüne hitap edebilecek "tesettür giyim" pazarında da önemli fırsatlar bulunduğu mülahaza edilmektedir.

Kanada Ticaret Odası ve Kanada Bağımsız İşletmeler Federasyonu tarafından yapılan analizlere göre, salgının yarattığı ekonomik krizden en fazla küçük ve orta ölçekli işletmeler etkilenecektir. Krizin 1-2 aydan fazla sürmesi halinde, özellikle yiyecek-içecek hizmetleri, turizm-otelcilik, ulaştırma vb. hizmet sektöründe faaliyet gösteren küçük işletmelerin önemli bir bölümünün iflas edeceği tahmin edilmektedir. Salgınla birlikte, 700 bin civarındaki uluslararası öğrencinin

kendi ülkelerine dönmesi ihtimali de düşünölmeye başlanmış olup, eğitimin uzun süre askıya alınması halinde anılan sektörün de ciddi kayıplar yaşayacağı öngörülmektedir.

Bankalar, şubelerinin önemli bir bölümünü kapatmış ve sınırlı sayıda şubeden hizmet vermeye başlamıştır. Çok sayıda otel düşük doluluk oranları nedeniyle faaliyetlerini süresiz olarak durdurmuştur. Ontario ve Quebec Eyaletleri yönetimleri, zaruri olmayan alanlarda faaliyet göstermeyen tüm işletmelerin kapatılmasına karar vermiştir.

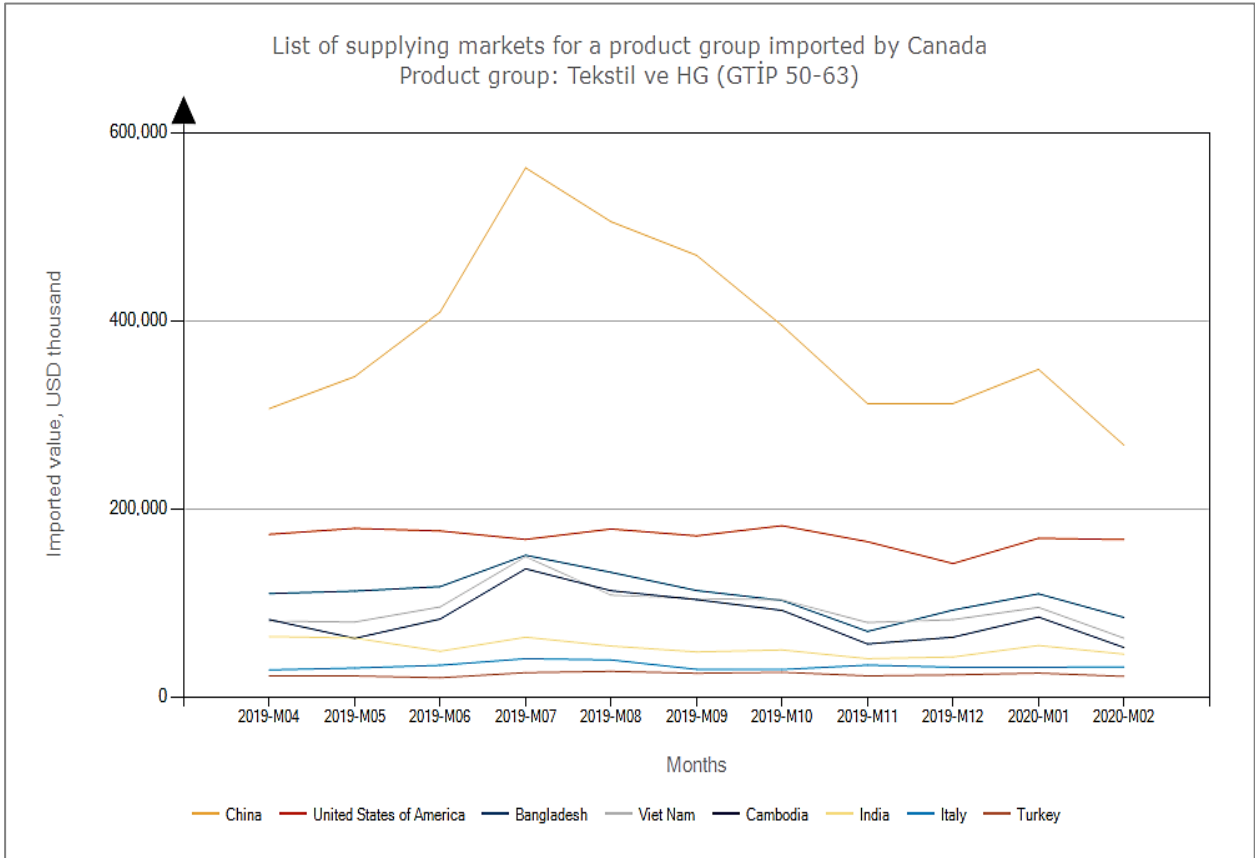
Çok sayıda etkinlik iptal edilmiş veya daha ileri bir tarihe ertelenmiştir Bu minvalde, uluslararası fuarlar ve konferanslar da ertelenmiş veya iptal edilmiştir. 15-17 Nisan tarihlerinde Montreal’de gerçekleştirilecek ve İstanbul Ticaret Odasının milli katılım organizasyonu ile 20’den fazla firmamızın katılım sağlayacağı SIAL Canada Gıda ve İçecek Fuarı 5-7 Ağustos 2020 tarihine alınmıştır. Benzer şekilde, firmalarımızın bireysel katılımının beklendiği Truck World Otomotiv Fuarı 16-18 Nisan’dan 4-6 Haziran tarihlerine ertelenmiş, iki ülke Tarım Bakanlıklarınca Nisan ayının ikinci haftasında Ottawa’ da düzenlenmesi planlanan Türkiye-Kanada Bakliyat Çalıştayı ileri bir tarihe ertelenmiştir. Ayrıca, 18 Mart tarihinde Ottawa’da düzenlenmesi planlanan Dünya Ticaret Örgütü Ottawa Grubu Toplantısı iptal edilmiştir. Son olarak, bu yıl 27-28 Mayıs 2020 tarihlerinde Ottawa’da düzenlenmesi planlanan Kanada’nın uluslararası tek savunma sanayii fuarı CANSEC iptal edilmiştir. Anılan fuarın 2021 yılının Haziran ayında gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Kanada günlük 4,9 milyon varil üretimle, dünyanın 4’üncü büyük petrol üreticisidir. Petrol endüstrisi temsilcilerince, stok kapasitesinin %70’inden fazlasının dolması, talep yetersizliği ve küresel piyasada mevcut üretim fazlası nedeniyle, Kanada’nın günlük üretimini %11 düşürmesi gerekeceği belirtilmektedir. Nisan ayı boyunca günlük 1 milyon varil daha az petrol üretilmesi beklenmektedir. Alberta Eyaleti merkezli enerji şirketlerinin 2020 yılı yatırım harcamalarını %30-%50 arasında kısması beklenmektedir.

Kanada İstatistik Kurumu tarafından 09.04.2020 tarihinde yayımlanan istihdam verilerine göre, Mart ayında 1 milyondan fazla Kanadalı işsiz kalmış ve işsizlik oranı %5,6’dan %7,8’e yükselmiştir. Yapılan açıklamada, salgından hemen hemen tüm sektörlerin etkilendiği, en fazla istihdam kaybının ise konaklama ve gıda hizmetleri sektörlerinde görüldüğü, tarım sektöründe ise 7.000 civarında ek istihdam yaratıldığı, en fazla kaybın Ontario (-403.000) ve Quebec (-264.000) eyaletlerinde gerçekleştiği belirtilmiştir. Ekonomisi ağırlıklı olarak petrole bağımlı olan Alberta eyaleti Başbakanı Jason Kenney tarafından, eyaletteki işsizlik oranının, %25’e, işsiz sayısının da yarım milyona ulaşmasının öngörüldüğünü belirtilmiştir. İşsizlik maaşı başvurusu 1 milyonu aşmıştır.

Kanada'nın en büyük bankası Royal Bank of Canada tarafından yayımlanan 25.03.2020 tarihli analize göre, Kanada ekonomisinin 2020 yılında %2,5 küçülmesi, petrol üreticisi Alberta eyaletindeki daralmanın %6'ya yaklaşması, ülke genelinde aktif işgücünün %4,9'unun işsiz kalması, sağladıkları mali destekler nedeniyle hem eyaletlerin hem de Federal Hükümetin yılsonunda ciddi bütçe açıkları vermesi beklenmektedir.¹⁰

Grafik 4: Kanada Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 8 Ülke

Kaynak: ITC Trade Map

¹⁰ Ottawa Ticaret Müşavirliği (Nisan 2020)

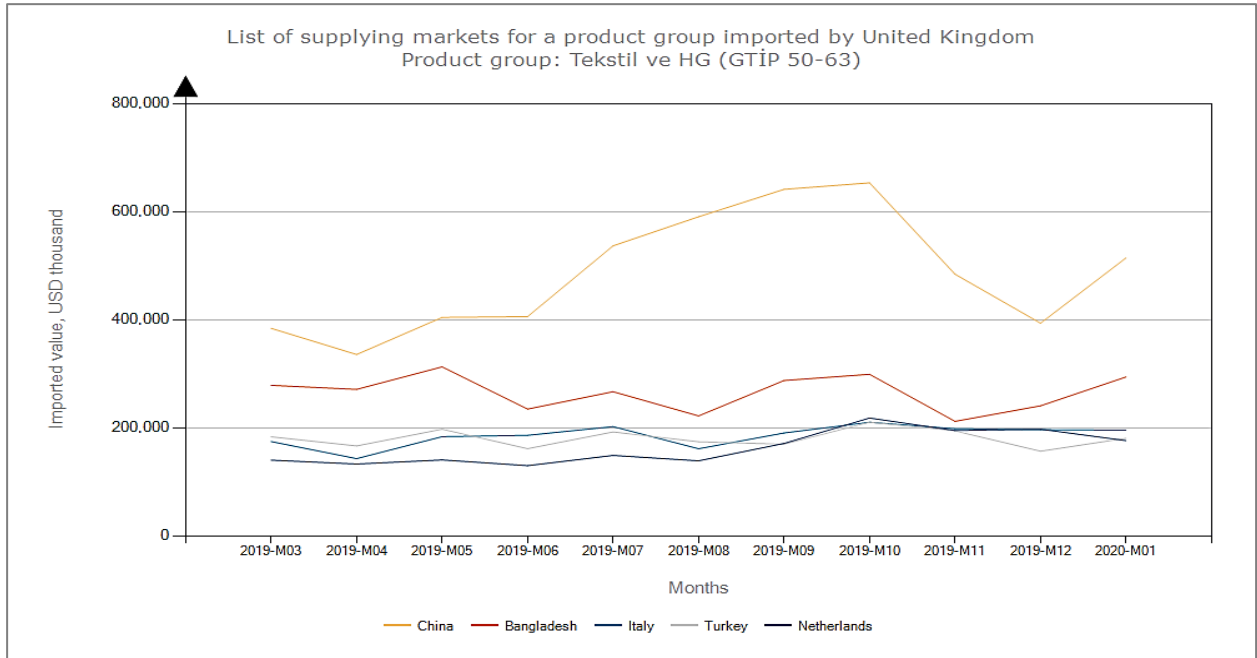
4.5 İngiltere

İngiltere Merkez Bankası tarafından yapılan açıklamada, korona virüs salgını yüzünden ülkenin tarihinin en derin resesyona gireceği uyarısında bulunmaktadır. Merkez Bankasının tahminine göre İngiltere'de sokağa çıkma kısıtlamaları haziran ayında gevşetirse bile ülke ekonomisinin bu yıl %14 küçülmesi beklenmektedir. Açıklamada ülkenin ekonomik verilerinin tutulmaya başlandığı 1706 yılından bu yana böylesi bir tabloyla yüzleşmediği vurgulanmaktadır.

Salgının ekonomik etkisiyle ilgili senaryolar belirleyen İngiltere Merkez Bankası, korona virüsün neden olduğu Covid-19 hastalığının ülkede istihdamı ve gelirleri önemli oranda azalttığını; 10 yıldan uzun süredir ilk kez durgunluğa girecek ülke ekonomisinin 2020'nin ilk çeyreğinde %2,9; ikinci çeyreğinde ise %25 küçüleceğinin öngörüldüğünü belirtmektedir.

İşsizlik oranının bu yıl %4'ten %9'a çıkacağı düşünülen İngiltere'de, ülke ekonomisinin korona virüs salgını öncesi düzeyi 2021 yılı ortasından önce yakalaması beklenmemektedir.¹¹

Grafik 5: İngiltere Pazarına Tekstil ve Hazır Giyim Satışı Yapan İlk 5 Ülke

Kaynak: ITC Trade Map

¹¹ BBC (Nisan 2020)

5 ANKET ÇALIŞMASI

Covid-19 un Tekstil ve Hazır Giyim Sektörüne Etkileri konulu 10 soruluk anket hazırlanarak Isparta tekstil ve hazır giyim sektör temsilcilerine gerek e-mail gerekse diğer sosyal medya kanalları üzerinden ulaştırılarak cevaplamaları istenmiştir. Anketin sektörün tüm dallarından üreticileri (halı, iplik, kumaş, çorap imalatı, hazır giyim) kapsamına dikkat edilmiştir. Bunu sağlamak adına aşağıda belirtildiği gibi tekstil sektörünün farklı dallarındaki üreticilere anketin ulaşması sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak ankete geri dönüş beklentinin altında kalmıştır. <https://forms.gle/wscP3mqNz1kVQ6BW8> linkinden ulaşılabilen anketin sonuçlarına sonuç ve değerlendirme bölümünde yer verilmektedir.

Şekil 3: Covid-19 Anket Çalışması Üst Başlığı

Anket çalışmasının gönderildiği Isparta Tekstil ve Hazır Giyim firmaları:

Pamuk ipliği üretimi yapan firmalar:

- Isparta Mensucat
- Adım Tekstil
- İpliksan
- Çıraklar Tekstil

- Erkoçlar Tekstil

Akrilik/yün iplik ve Battaniye üretimi yapan firmalar:

- Yünteks
- Diri İplik
- Diriteks
- İpliksan

Kumaş üretimi yapan firmalar:

- Isparta Mensucat
- Erkoçlar Tekstil

Halı üretimi yapan firmalar:

- Taft-El (Step) Halıcılık
- Futa Halı
- Zenova Carpet

Konfeksiyon ve Çorap üretimi yapan firmalar:

- KİMO Tekstil
- Tunca Çorap

6 SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

1. Dünya Savaşının sonlarına doğru yaşanan İspanyol gribi salgınından yaklaşık yüzyıl sonra dünya tekrar ölümcül bir virüs etkisi ile karşı karşıya kalmıştır. 2020 yılını Nisan ayı sonu itibarıyla Dünya Sağlık Örgütünün verilerine göre dünya genelinde yaklaşık 3 milyon insanın enfekte olduğu ve yaklaşık 200 bin kişinin yaşamını yitirdiği pandemi etkileri artış göstermeye devam etmektedir. Hastalığı atlatmış kişilerin dahi hastalığa yeniden yakalanmalarının mümkün olduğu belirtilmektedir. Böyle bir ortamda tam karantina uygulayan ülkelerin bile tehlike geçti diye düşünerek normal hayata dönmelerinin riskli olduğu görülmektedir.

Ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak tüm dünyada şok etkisi yaratan pandeminin sektörel etkileri hakkında henüz çok sağlıklı veriler yayınlanmamış olsa da çeşitli kaynaklarda yer alan değerlendirmelerde ortak görüş, aşı bulunup tüm insanlara uygulanmadan Pandeminin

etkilerinin devam edeceği yönündedir. Tabiidir ki ekonomik çarkların bu kadar süre boyunca durması beklenemez. Salgının yayılımının kontrol altına alınması ve kontrollü bir seyir izlemesi adına alınan önlemler bu hedefe ulaşınca peyderpey kalkacak ve kontrollü olarak normalleşmeye geçilecektir.

Pandeminin en çok etkilediği ulaşım, turizm, perakende sektörlerinde normalleşmenin diğer sektörlerle göre biraz daha fazla zaman alacağı düşünülmektedir. Ancak her sektörün birbiriyle bağlantılı olduğu düşünüldüğünde yavaş olsa da tüm sektörlerde çarklar dönmeye devam edecektir.

Pandeminin olumsuz etkilediği sektörlerden biri olan tekstil ve özellikle hazır giyim sektöründe hali hazırda şok etkisi devam etmektedir. Dünya devi hazır giyim perakendecileri binlerce mağazasını geçici olarak kapatmış durumdadır. Emek yoğun bir sektör olan hazır giyim üretiminde işini kaybedenlerin sayısı özellikle gelişmekte olan ülkelerde had safhadadır.

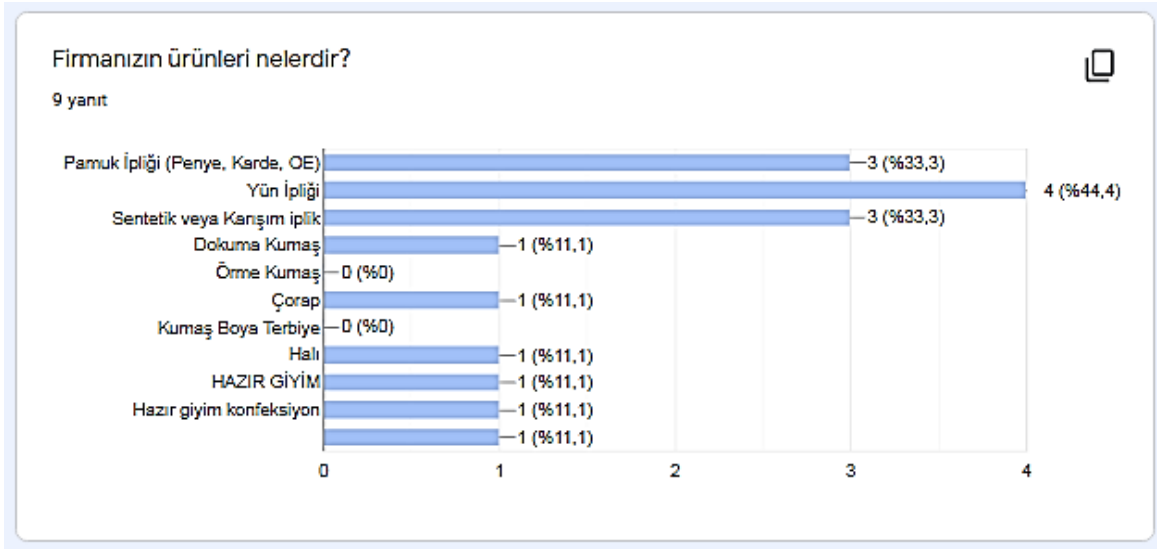
Türkiye’de de durum şu an için çok farklı değildir. Üretim-perakende zincirinin son halkası olan mağazaların birçoğu halen kapalıdır. Bu durum tedarik zincirindeki geriye doğru tüm halkaları olumsuz etkilemektedir. İnsanların sokağa çıkamadığı bir ortamda giyim harcamalarını kısması çok doğal bir sonuçtur. Ancak durum onu gösteriyor ki online satış yapan markalarda toparlanma daha çabuk olacaktır.

Sonuç olarak tekstil ve hazır giyim sektörü covid-19 pandemisinden en fazla etkilenen sektörlerden birisidir. Isparta özelinde ise doğrudan veya dolaylı olarak ihracata yönelik üretim yapan tekstil ve hazır giyim sektörü, sektörün dünyadaki durumundan aynı şekilde etkilenmektedir. Pandeminin etkilerinin 2020 yılının sonlarına kadar devam edeceği öngörülmektedir. Aşı bulunup pandeminin etkileri ortadan kalktığında ise yılların tecrübesi ve yatırımıyla bugünkü olduğu konuma gelen Türk tekstil ve hazır giyim sektörü yine dünyanın önemli üretim merkezlerinden biri olacaktır. Hatta anket sonuçlarından da görüldüğü gibi pandemi sonrasında tekstil ve hazır giyimdeki Çin, Vietnam gibi ülkelerin domine ettiği üretimin bir kısmının ülkemize kayması da beklenmektedir. Pandemi etkilerinin yoğun olarak hissedileceği yaklaşık bir yıllık süre zarfında ise sektörde %30'lara varan bir talep daralması öngörülmektedir.

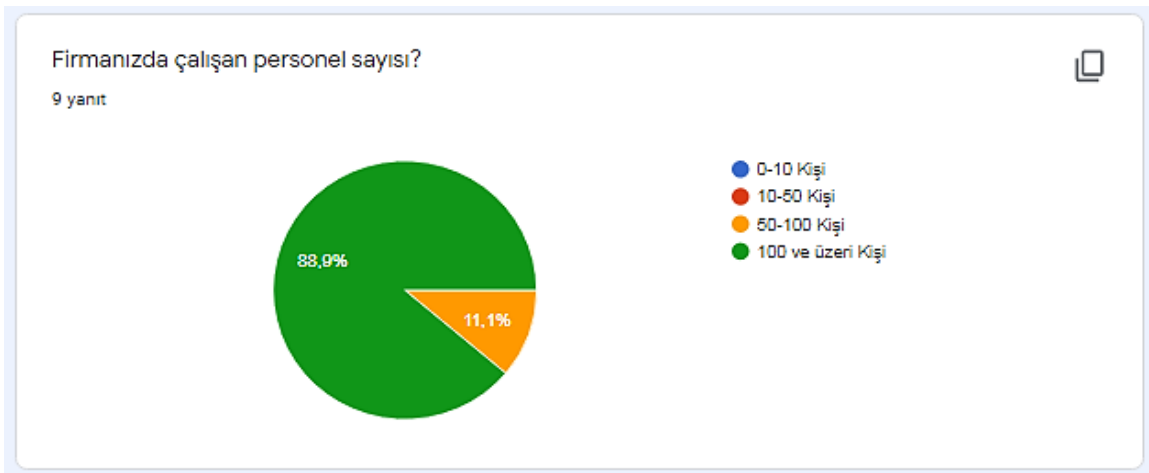
6.1 Anket Sonuçları

COVID-19 pandemisinin Isparta tekstil ve hazır giyim sektörüne etkilerini konu alan anket çalışması kapsamında örme kumaş ve boya terbiye haricindeki tüm alt sektörler için anket uygulanmıştır. Ayrıca ankete katılan firmaların %88'inin 100 ve üzeri çalışanı olduğu düşünüldüğünde emek yoğun bir sektör olan tekstil ve hazır giyim sektörünün Isparta ilinin istihdamına katkısının önemi ortaya çıkmaktadır.

Grafik 6: Ankete Katılan Firmaların Ürün Gami

Grafik 7: Ankete Katılan Firmaların Çalışan Sayısı

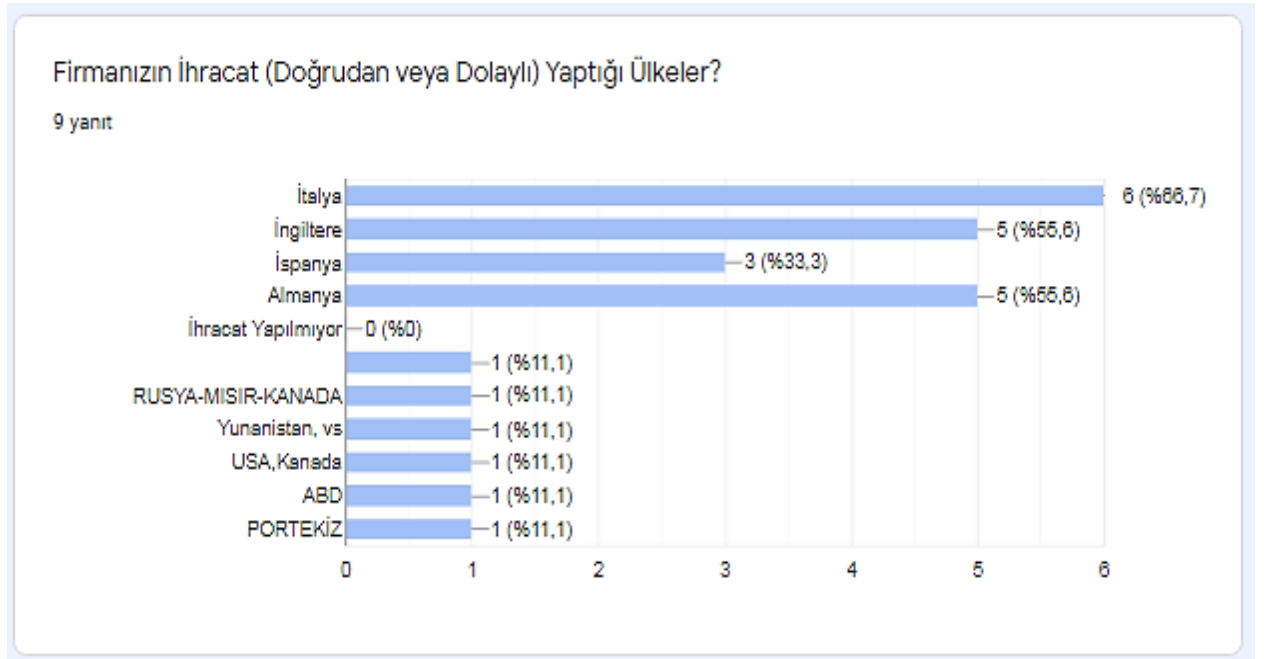

Anket sonuçlarına göre Isparta tekstil ve hazır giyim sektörünün en büyük ihracat pazarlarının İtalya, Almanya, İngiltere ve İspanya olduğu görülmektedir.

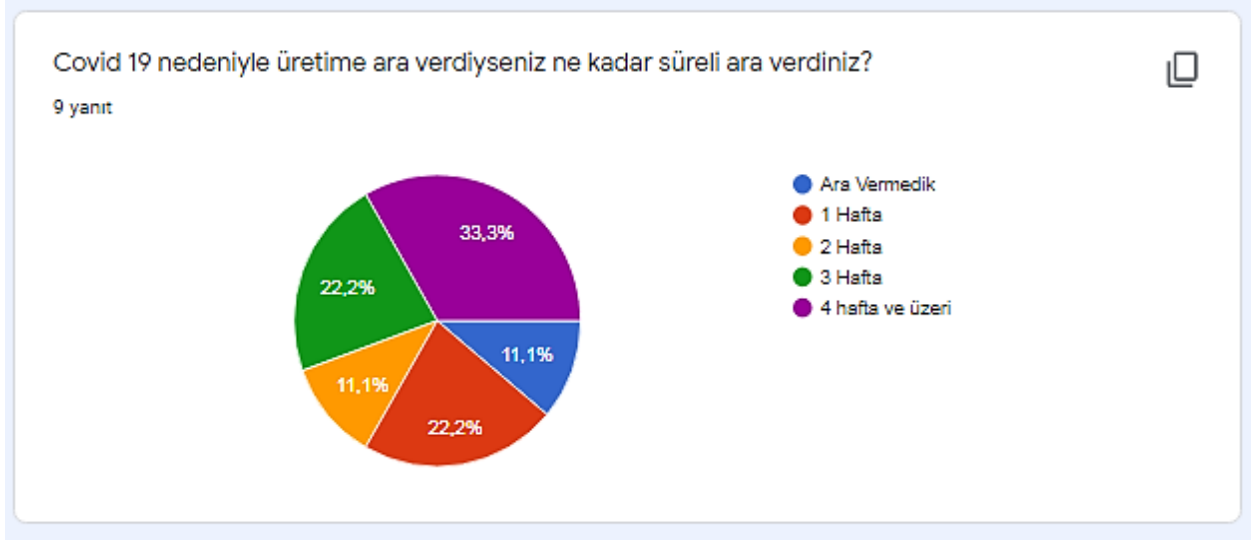
Ankete katılan sektör temsilcilerinin %90'ının Covid-19 nedeniyle farklı sürelerde üretimlerine ara verdikleri görülmektedir.

Ayrıca katılımcı firmaların %77,8'inin devletin pandeminin istihdam üzerindeki yıkıcı etkisini önlemek adına vermiş olduğu desteklerden biri olan ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Türkiye İş Kurumu'nun (İŞKUR) koordine ettiği kısa çalışma ödeneğine başvuruda buldukları yine anket sonuçları arasında yer almaktadır. Dünyanın en güçlü ekonomilerine sahip ABD, Kanada, İngiltere gibi ülkelerde bile pandemi dolayısıyla işsizlik oranlarında büyük artışların görülüyor olması devletin bu tür desteklerinin özellikle bizim gibi gelişmekte olan ülkelerdeki bilhassa KOBİ seviyesindeki üreticiler için ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir.

Grafik 8: Ankete Katılan Firmaların İhracat Pazarları

Grafik 9: Ankete Katılan Firmaların Üretime Ara Verme Süreleri

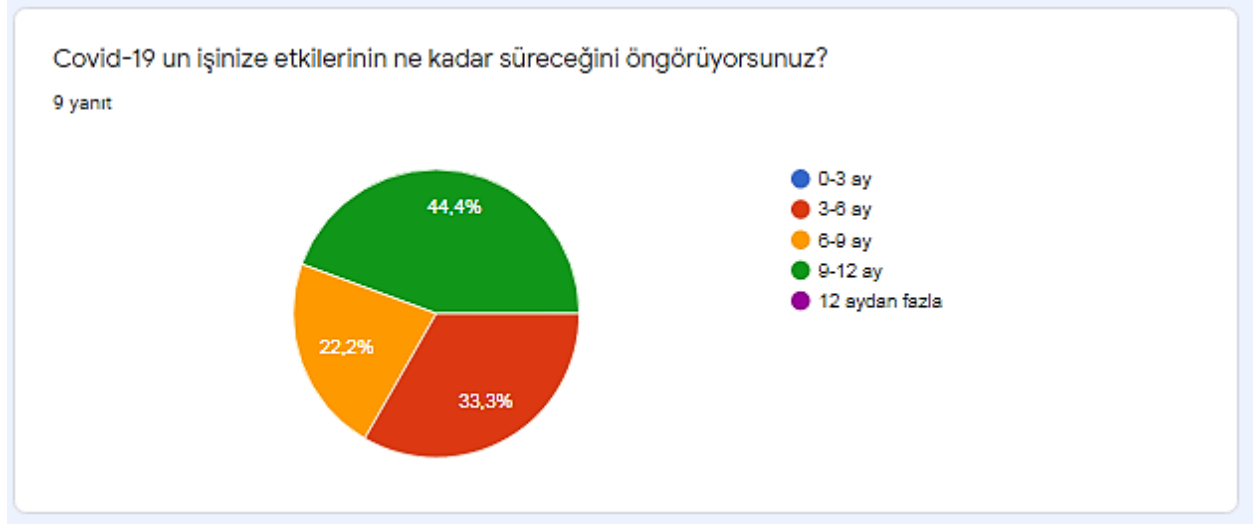
Grafik 10: Ankete Katılan Firmaların Kısa Çalışma Ödeneği Başvuru Durumları

Pandeminin etkilerinin ne kadar süreceği konusunda dış ticaret temsilciliklerimizden gelen tahminler ile anket sonuçları arasında bir fark olduğu görülmektedir. Ticari temsilciliklerimizden gelen bilgilerde pandeminin etkilerinin bir yıl süreceğinin beklendiği, buna dayanak olarak da virüsün yayılımını durduracak aşının bulunması ve tüm dünya popülasyonuna yetecek dozda üretilip uygulanmasının yaklaşık bir yıl süreceği ortaya konulmakta iken; anket katılımcıları daha

iyimser bir şekilde pandeminin etkilerinin daha kısa sürede atlatılacağını öngörmektedir. Ankete katılımın istenilen seviyede olmamasının bu sonuçta etkili olabileceği düşünülmektedir.

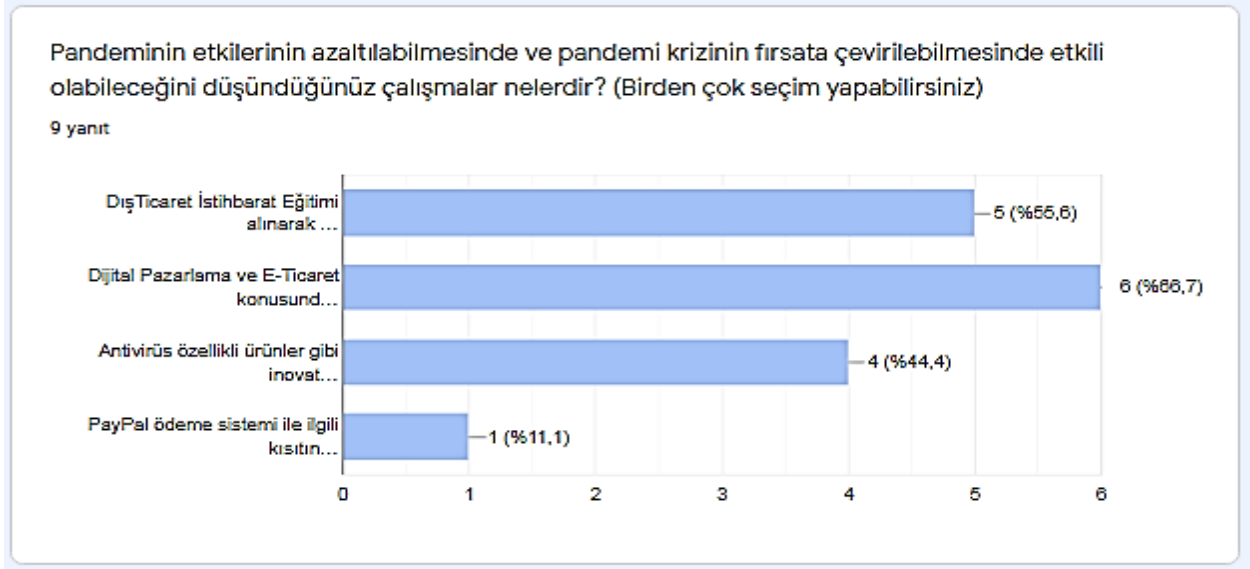
Grafik 11: Ankete Katılan Firmaların Pandeminin Süresi Hakkında Öngörülleri

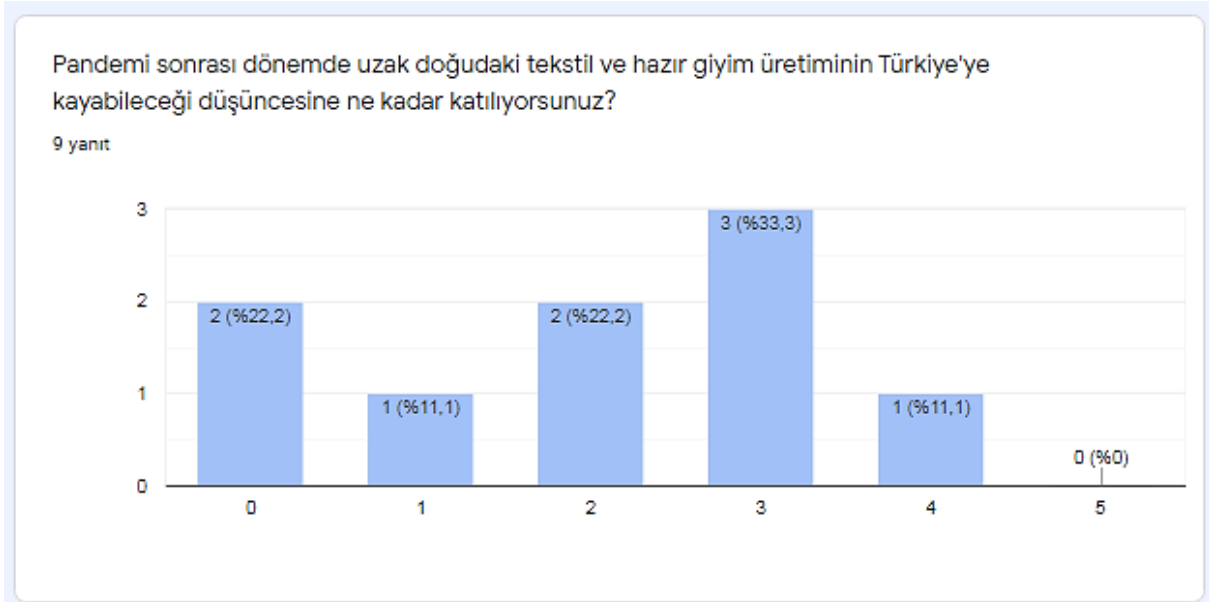
Pandeminin olumsuz etkilerini azaltabilmek adına firmaların yeni ihracat pazarları bulmak için Dış Ticaret İstihbarat Eğitimi almak istediklerini görülmektedir. Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı olarak salgın ortaya çıkmadan önce de teknik destekler kapsamında destek verilen bu eğitimin önümüzdeki dönemde de devam etmesinde yarar görülmektedir. Bunun yanında firmaların e-ticaret konusunda da kendilerini geliştirmek istedikleri anket neticesinde ortaya çıkmıştır.

Katma değeri yüksek olan teknik tekstil üretiminde pandemi sonrasında antivirüs özellikli bitim işlemleri gibi inovatif ürünlerde çalışmaların artacağı anket sonucuna yansımaktadır. Moda tasarım gibi hazır giyim sektöründe katma değeri oldukça artıran bir unsur olan nitelikli ürünler konusunda ihracatçılarımızın yeni çalışmalar yapmaları beklenmektedir. Bu pazarda, yani katma değeri yüksek nitelikli ürünler konusunda, Vietnam, Çin, Bangladeş gibi iş gücünün nispeten daha ucuz olduğu ülkeler karşısında rekabet şansımızın daha yüksek olduğu Ottawa Ticaret Müşavirliğinden gelen bilgi notunda da vurgulanmaktadır.

Grafik 12: Ankete Katılan Firmaların Pandeminin Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Önerileri

Grafik 13: Firmaların Pandemi Sonrasında Tekstil ve Hazır Giyim Üretiminin Türkiye'ye Kayması İhtimaline Katılım Oranları

COVID-19 Pandemisinin Isparta Tekstil ve Hazır Giyim Sektörüne Etkileri Analiz Raporu
Mayıs 2020

ISBN: 978-605-4752-18-8

“Kalkınma ajansı yayınları bedelsizdir, satılamaz.”

BATI AKDENİZ KALKINMA AJANSI

Çünür Mahallesi 102 Cadde Ekonomi Kampüsü A2 Blok No: 185-B

32200 Merkez / Isparta TÜRKİYE

T. (+90 246) 224 37 37 - F. (+90 246) 224 39 49

info@baka.org.tr - www.baka.gov.tr